

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

82. De dispensatione irregularitatis ex homicidio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

dandi, quod dare deberet: multum autem hæc differunt, auferre, & non dare: illud enim causa propinqua est, hoc verò remota. Sicut, qui auferret pallium alteri, seu cibum, qui in manu eius est, si inde mors sequeretur, propinqua esset causa. ita & qui non dat, quod ex iustitia dare tenetur. Propter hoc ergo ille est irregularis, non hic, quamuis vterque peccet.

Per hoc soluitur dubitatio, quam aliqui proponunt, nempe an, qui scit tractatum contra aliquem in mortem eius, si non reuellet illi, sit irregularis, si occidatur. tractant hoc Doctores, cap. Petrus. de homicid. vbi Innocen. respondet, si intuitu eius illi id tractant, tenetur prohibere, & si credit eius prohibitionem sufficere, non tenetur reuelare, tuncque, si casu illi occiderint, non erit irregularis; si tamen credit non sufficere eius prohibitionem, debet reuelare, alias esset irregularis: citat tamen quosdam, dicentes non esse irregularem in vtroque casu non reuelando, siue eius intuitu fiat, siue non; & hoc profecto est magis iuridicum, nam in eo capit. Petrus. ille diaconus iudicatus est non contraxisse irregularitatem, quia expresse prohibuit, nec fit vlla distinctio, an crediderit sufficere eius prohibitionem, an non: Panormitan. autem ibidem citat Innocen. in ea sententia exposita, & Ioann. Andr. dicentem esse irregularem, quando dolose noluit reuelare; ipse tamen in contrarium potius inclinatur, & re vera ita est, immo aliquando non peccat non reuelando. Fateor quandoque teneri reuelare maxime in genere, vt sibi caueat, & aliquando personas manifestando in casibus aliquibus, & certis quibusdam circumstantiis, de qua re non est modo tractandum, sed quia est peccatum contra charitatem, vt diximus, non videtur contrahere irregularitatem, & in hoc etiam innocen. consentit, nam ipse de casu illo loquitur, quando intuitu illius sit tractatus contra aliquem, per quod insinuat, si non eius intuitu id fit, non fieri irregularem, si non reuellet, tamen in neutro casu est irregularis, vt diximus. Hæc de huiusmodi irregularitate.

De dispensatione irregularitatis ex homicidio.

CAPVT LXXXII.

Qum irregularitas ex homicidio voluntario, necessario, & casuali oriatur, de singulis ordinate, quantum ad dispensationem.

penfationem tractandum est, primoq; de dispensatione
homicidij voluntarij irregularitatem, de qua sunt aliqua
notanda.

Primò, irregularitas ex homicidio voluntario non est
iure diuino, sed humano, hoc est contra quosdam, qui iure
diuino ortam esse hanc irregularitatem arbitrati sunt, de
illo facto Dauid, qui prohibitus est à Deo adificare templum
quia vir sanguinum erat, nec aduertunt illud factum esse cum
Dauid, quia typus erat, & figura Christi, qui Ecclesiam erat
edificaturus: noluit autem Christus in hoc per Dauid signifi-
cari, nec representari, quia ipse Christus fuit Rex pacificus, qui
cum malediceretur non maledicebat, nec per alterius, sed pro-
prium sanguinem redimere venit: sacerdotes autem non sunt
figura Christi, ideo non comprehenduntur hoc facto, nec
Dei sententia hoc tenuit generaliter Innocen. cap. ad audien-
tiam. eod. tit. de omni irregularitate. Idem Panorm. cap. gaude-
mus. de diuor. quamuis idem Panorm. sibi contrarius
nuit esse de iure diuino, cap. ad audientiam. de homi. illa-
men, ut diximus, est communis opinio. Ex hoc dicto sequitur
posse Papam dispensare cum homicida voluntario quocum-
que, quamuis difficile id faciat, & non sine graui & vix
causa, & multo difficilius in foro exteriori, quando homici-
dium est publicum.

Secundo, per baptismum tollitur omnis irregularitas ex
homicidio voluntario quocumque. In hoc est controuersia
Doctorum, aliqui distinctione vtuntur: cum enim duplex sit
homicidium voluntarium, vnum ex delicto, alterum ex defe-
ctu, ut supra dictum est, dicunt, illam irregularitatem, quæ est
ex homicidio illicito & delicto, tolli: quæ verò est ex defectu
non tolli. ita senserunt Gloss. can. si quis viduam. d. 30.
Hostien. cap. gaudeamus. de diuor. & Præp. can. 1. d. 30. num.
contrarium tamen tenent idem Præp. cap. gaudeamus. de
diuor. & ibidem Panormitan. affirmantque omnem tolli
irregularitatem, siue ex licito, siue ex illicito homicidio, & hoc
verum est, immo si proprie loquendum est, per homicidium
quodcumque infidelis non est irregularis, sed solus baptiza-
tus; vnde non dicitur tolli irregularitas per baptismum, cum
ante baptismum non esset, dicendum potius est, non baptiza-
tum non contrahere irregularitatem ex homicidio, siue licito,
siue illicito; ratio huius est, quia can. si quis viduam. d. 30.
irregularem facit enim, qui quouis modo homicidij volunta-

est causa post baptismum. & ita notauit Archidi. d. 21. can. decretis. nu. 10.

Tertio, cum homicida voluntario licito solus Papa dispensat ad ordines, & beneficium; sed si est clericus, Episcopus dispensat ad beneficium, de hoc enim est eadem ratio, ac de voluntario illicito, vt paulò post dicemus, nec de hoc loquitur Concil. Trident. sess. 16. c. 7. quia non est ex delicto, vnde relinquuntur iudicandum secundum ius commune.

Quarto, ante Concilium, cum homicida voluntario illicito Episcopus dispensabat cum clerico, nempe tonsurato ad simplex beneficium, sed non ad ordines, etiam minores. hoc est Innoc. cap. 2. de cler. pugn. in duel. & ibi Panorm. qui citat Hostiens. affirmantem posse Episcopum dispensare ad minores, quia caput loquitur de sacris, & cum Hostien. sentit Ioann. Andr. Cardi. & Butr. intellige autem cum clerico, de hoc enim capita loquuntur, tamen Panorm. tenet, quod non, propter cap. 5. eod. tit. & exponit ibi per sacros ordines, etiã minores significari, & hoc est verius, quamuis & illud sit etiam probabile. Nō ergo dispensabat Episcopus, nisi cum clerico iam promotus ad beneficium simplex, non tamen vt promoueri posset, nec etiã ad minores, pro quo facit can. miror. d. 50. & ibi Gloss. dispensabat autem ad simplex, sed non ad curatum, vt in hoc verè dicit Hostien. quod tamen limitat Deci. cap. at si. de iudi. quod non dispensat ad curatum de nouo habendum, sed potest dispensare ad retinendum iam habitum. sed hoc non est tenendum: nam si non potest dispensare, vt ministret in susceptis, nec poterit dispensare in retinendo curato, quod sine vsu ordinum retineri non potest.

Quinto, de iure etiam antiquo non poterat Episcopus dispensare cum occulto homicida voluntario, nec etiam ad ministrandum in susceptis. hoc est in controuersia: nam Archidi. can. de his. 2. d. 50. num. 5. tenet cum occulto posse Episcopum dispensare, vt ministret in susceptis, etiam in ministerio altaris, immo Angelus, homicidium. §. affirmavit quoad suscipiendos etiam posse dispensare; tamen contrarium tenet Gloss. can. miror. d. 50. idq; est probabilius, & colligitur ex cap. quæsum. de temp. ordi.

Sexto, post Concil. Triē. Episcopus non potest dispensare cum homicida voluntario etiam occulto ex delicto, nec ad ordines, nec ad beneficiū simplex, & sess. 14. cap. 7. vbi tali homicidæ denegatur quorumcumq; ordinum promotio, & cuiusq;

beneficij collatio. Posset autem alicui suboriri dubium, an
 irrationabile, an hoc Decretum Concilij, quo, qui homicidium
 sua voluntate perpetraverit, a spe promotionis repellitur, im-
 plectatur eum tantum, qui occidit facto, non autem man-
 datem, nec consulentem, & maximè hoc dubium augetur
 propter doctrinam Anani. cap. 2. de cler. pug. in duel. vbi dicitur
 non dici proprie homicidam, nec committere homicidium
 nisi eum, qui facto occidit, non autem mandantem, nec con-
 sulentem, & sic censet statuta declaranda, quæ loquuntur de
 homicidijs, & committentibus homicidium. at contrarium
 est tenendum, & facit pro hoc cap. 2. de cler. pug. in duel. re-
 betur, homicidium, facto, præcepto, consilio, & defensor
 perpetrari. perpetrat ergo homicidium, qui facit, præcipit, con-
 sultat, defendit, & ideo hoc statuto concilij, vbi de perpetrato
 homicidium indistinctè agitur, comprehenduntur hi omnes.
 idem etiam probatur cap. mulieres. de sen. excom. §. illi enim
 vbi vere committere dicitur delictum, cuius mandato fit. hoc
 tamen verum est, non comprehendi eum, qui mutilat: nam
 hic non perpetrat homicidium, nec delictum ita graue com-
 mittit, nec irregularitas habet ita difficilem dispensationem,
 vt superius diximus, ex quo sequitur vnum notandum, posse
 Episcopum cum hoc, quando occultum est crimen, dispensare
 per Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. vbi datur facultas dispensandi
 super omnem irregularitatem ex delicto occulto, præter eam
 quæ est ex homicidio voluntario. Ergo dispensabit super irre-
 gularitatem, quæ ex mutilatione est: nam hæc non oritur ex
 homicidio voluntario.

Septimo, per homicidium voluntarium, etiam ex delicto
 perpetratum post obtentum beneficium, non amittitur ipso
 iure beneficium, quamuis sit priuandus. hoc est Innoc. cap. 1.
 nostris. de concess. præb. & cap. constitutis. 2. de appella. & de
 norm. cap. querelam. de iureiurand. & cap. fina. de excess. præla-
 vbi idem tenet de alijs irregularitatibus superuenientibus, & de
 cõmunis sententia, quamuis contrarium affirmauerint Glo-
 can. studeat. d. 50 & ibi Archidi. tamen non est recipienda eorum
 opinio, quia non est textus vllus quo sufficenter probetur, nam
 cap. clericis. ne cle. ver. mon. solum habet, esse priuandum ho-
 micidium voluntarium, non tamè ipso iure esse priuatum: immo
 dictum nostrum probatur ex cap. ex litteris. de excess. prælat. v-
 bi Pontifex iubet Episcopum homicidam cedere Episcopatu: si
 autè iure priuatus esset, cedere nõ posset, ex quo sequitur quod
 potest

potest resignare beneficium, & si esset curatum, vel tale, quod non posset retineri sine ordinis exercitio, teneretur resignare, aut dimittere; non autem si simplex esset, quod actum ordinis non requireret, quamuis Ana. & Ioan. Andr. c. inquisitionis. de accusa. affirmant, neutrum posse retinere, tamen verius est, quod diximus, & ita sentire videtur Felin. eodem c. inquisitionis.

Octavo, per homicidium illicitum qualificatum ipso iure amittitur beneficium: hoc dictum est Felin. eodem cap. inquisitionis. & Anchar. consil. 158. tamen limitatio est addenda, nempe in casibus iure expressis; isti enim Doctores simpliciter affirmant, per homicidium qualificatum amitti ipso iure beneficia, vt per parricidium, & alia similia, quæ habent circumstantiam mutantem speciem peccati; tamen id non probo, sed existimo, in solis casibus iure expressis amitti beneficia ipso iure, per homicidium illicitum qualificatum. sunt autem hi casus tres.

Primus habetur cap. i. de homic. in 6. Qui occidit Christianum per assassinum, est ipso iure omnibus beneficijs, etiam habitis, priuatus. Secundus, c. felix de pœnis. in 6. Occisor, aut percussor Cardinalium ipso iure est habitis beneficijs priuatus. Tertius, in Clem. de pœn. etiam occisor Episcopi priuatur ipso iure beneficijs. Extra hos casus expressos, non puto homicidam priuari ipso iure habitis beneficijs. his coniungi potest Quartus, in c. in quibusdam de pœnis Clerici beneficiati occidentes, aut mutilantes per se, vel per alium Rectorem alicuius Ecclesiæ, vel aliquem clericum confocium eiusdem Ecclesiæ, ipso iure sunt priuati beneficijs. Panor. ibi affirmat hoc esse secundum communem sententiam, ipse tamen dubius est, tamen probabilior est opinio communis.

Nond, collatio facta homicidæ ante dispensationem, est nulla ita habent Innoc. c. cum nostris. de concess. præb. & Panor. cap. tanta de excess. prælat. quamuis contrarium senserit Felin. c. inquisitionis, de accus. prior tamen opinio est verior, & communior. & est in Praxi.

Decimo, nomine homicidij voluntarij, quantum ad irregularitatem, venit tam licitum, quam illicitum, tam ex defectu, quam ex delicto, vnde qui habent facultatem dispensandi in omni irregularitate, præter homicidium voluntarium, & bigamiam, non possunt dispensare cum homicida voluntario ex defectu. hoc ex dictis superius satis colligitur. Si autem

datur facultas dispensandi in omni irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium, tunc etiam non potest dispensari cum homicida ex defectu, quia facultas extenditur ad eas irregularitates, quæ sunt ex delicto. Hæc sunt secundum communem opinionem antiquorum, qui homicidium etiam ex defectu, voluntarium etiam appellarunt, cum non sit ex necessitate, nec casu, uti supra diximus, quidquid dixerint recentiores quidam.

De dispensatione vero in irregularitate ex homicidio necessitate facta, uti superius diximus, quando est ad sui necessariam defensionem, non oritur irregularitas, si seruetur moderamen; quando vero non seruetur moderamen, tunc contrahitur irregularitas, quæ aliquando est ex delicto, aliquando ex defectu, quæ omnia exposita sunt superius, si sit ex delicto nunc dico.

Primo, in foro conscientie, quando est occultum crimen, dispensat Episcopus, per cap. 6. Concil. Triden. sess. 24. ubi datur Episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate ex delicto occulto provenienti, præter eam, quæ oritur ex homicidio voluntario. Ergo potest dispensare cum eo, qui occidit ad defensionem sui, non seruato moderamine, & delinquit, quia, uti ostendimus superius, non est hoc homicidium voluntarium.

Secundo, si homicidij crimen non est occultum, non dispensat Episcopus, post Conc. Trid. sess. 14. c. 7. nisi ex commissione Papæ, iuxta formam ibi allegatam.

Tertio, de iure communi est controuersia: nam aliqui affirmant, irregularitatem ex homicidio euitabilis necessitatis impedire, ne homicida possit ad nondum susceptos promoueri, tamen in susceptis posse ministrare. ita habet Gloss. can. de his, d. 50. & Gloss. cap. sicut dignum, de homic. Gofred. etiam in summ. de homic. dicit, post penitentiam posse in susceptis ministrare. Hostien. vero cap. sicut dignum, de homic. citat eam sententiam, & tenet contrarium, nempe non posse nec in susceptis ministrare. idem Panorm. eodem cap. num. 15. & Boic. ibidem, num. 43. & Anchar. eod. cap. & hoc est probabilius, nempe irregularem esse, quantum ad susceptos, & suscipiendos, indigereque dispensatione; ad quem autem pertineat idem sentiunt Doctores de hoc, ac de homicida voluntario ex delicto, ob id eadem dicenda sunt, quæ illic diximus de iure communi.

Quarto,

Quartò, quando est huiusmodi irregularitas sine peccato, sed ex defectu, vt in eo, qui poterat fugere, & non tenebatur fugere, aut in eo, qui occidit ad defensionem rerum temporalium, aut ad defensionem, non sui, sed aliorum, patris, aut amici, aut proximi. Idem dicendum est de iure communi, ac de voluntario; in hoc enim Concilium non disposuit quidquam, nisi vbi est cum delicto. De irregularitatis vero casualis homicidij dispensatione, communis doctrina est, de iure communi Episcopum posse dispensare ad minores, sed non ad maiores. ita habet Panorm. c. continebatur, & cap. ad audientiam, de homi. & videtur deduci ex eodem cap. ad audientiam. idem tenet. Præpo. can. i. d. 50. num. 26. nunc vero post Concil. Trident. si occultum est homicidium, dispensat Episcopus, quia est ex delicto, & non est voluntarium; si tamen non est occultum, non dispensat, nisi ex commissione Papæ, iuxta formam cap. 7. sess. 14. Hæc de dispensatione irregularitatis ex homicidio prouenientis.

De modis, quibus quæuis irregularitas tollitur.

CAPVT LXXXIII.

Quamuis in singulis explicandis irregularitatibus exposuerimus, ad quem pertineat dispensare, nunc in generali quædam breuiter sunt proponenda; triplicem enim modum Doctores tradunt, per quem irregularitas aufertur, nempe baptismum, ingressum Religionis, & dispensationem. Quantum ad baptismum attinet, certum est non tolli per eum bigamiam, vt plenius dum de bigamia locuti sumus, diximus. De homicidij vero irregularitate est magna controuersia, sed vt etiam diximus, ante baptismum nulla homicidij contrahitur irregularitas. De illegimitate vero, Silu. ver. irregularitas. notab. 28. negat tolli per baptismum, allegans Archi. can. deinde. dist. 28. Sed opinio eius non est tenenda, nec vere allegatur Archidiaconus, si enim per ingressum Religionis tollitur illegimitatis irregularitas, multo magis per baptismum. Archidi. autem potius contrarium affirmat. nam dicit, per baptismum tolli omnem irregularitatem, quæ prouenit

ex pec-